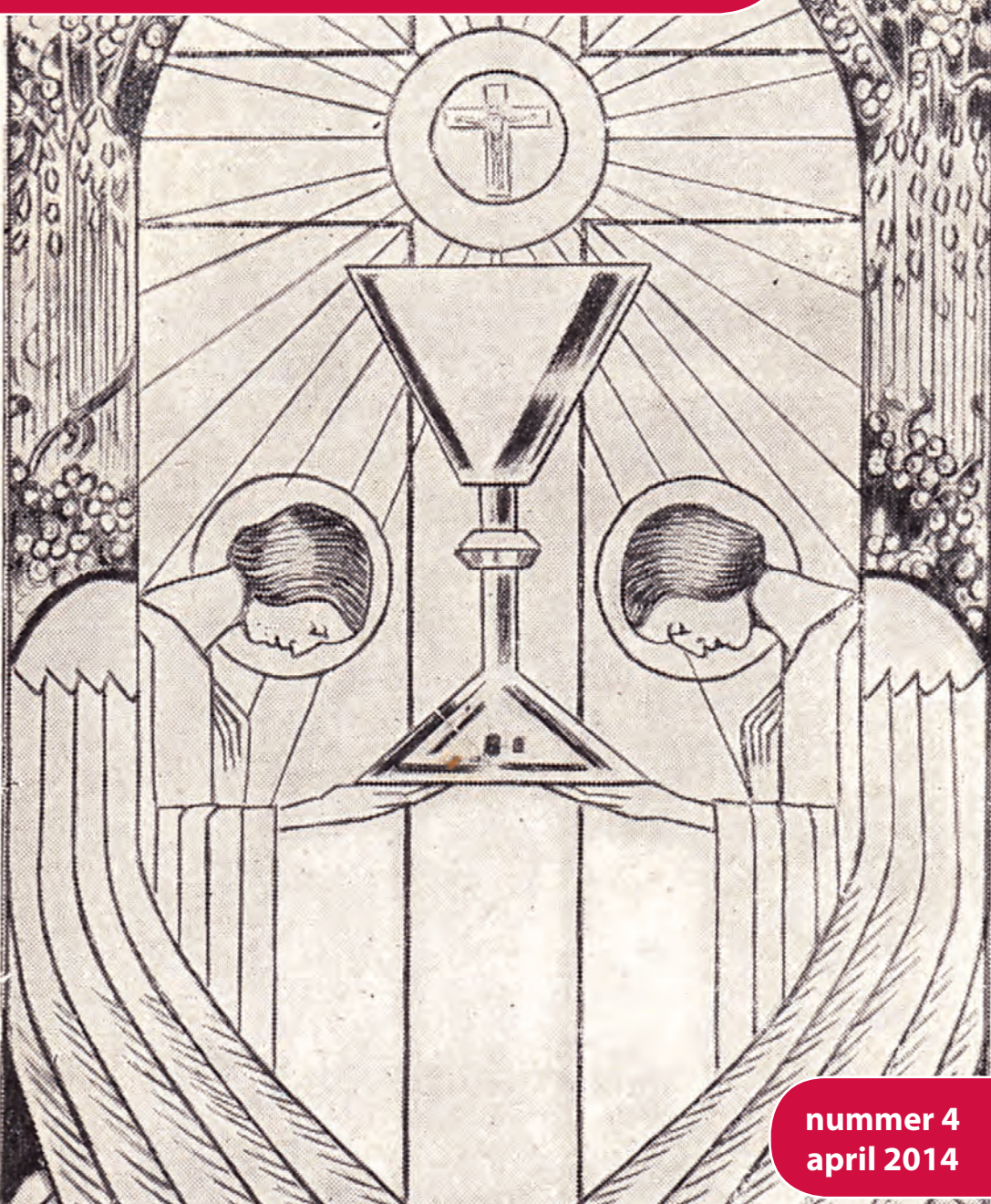

KOORGELEIDE

Uitgave van de Sint-Gregoriusvereniging in het bisdom Roermond

nummer 4
april 2014

INHOUDSOPGAVE:

Prelude	1
Van het secretariaat.....	2
Activiteitenagenda	3
Salariëring 2014.....	4
Limburgse componisten	5
“Kerken klinken goed”	
Interview met Gé Reinders	8
Vervolgcurcus gregoriaans	10
Vanaf de orgelbank.....	11
Toelichting bij de Muziekbladen	12
DO-UT-DES Muziekbladen	
Dat moesten meer mensen horen.....	17
Onvermoede vergezichten.....	18
Postludium.....	20
Nieuws uit Koorkring Landgraaf.....	21
Duwen en trekken:	
“Hels kabaal in Stille Nacht”.....	22
Koorzaken: onverwachte surprise.....	24
Kind-Koor-Kerk	
VNK-Nieuws.....	25
Verslag uit de koorkringen.....	26
Cantorcurcus	28

OMSLAG:

Een tekening uit een missaal voor zon- en feestdagen uitgegeven door Linssen & Derkx te Venlo in 1939. De tekening is onleesbaar gesigneerd. Er zijn in de afgelopen decennia vele missaaltjes voor kerk en thuisgebruik verspreid. Vaak zijn deze versierd met prachtige gravures en afbeeldingen die de devotie illustreerden. Onder deze afbeelding staat de tekst: “Hij nam den kelk en zei tot hen: Dit is mijn bloed van het nieuw verbond, dat voor velen zal vergoten worden.”

REDACTIE:

Ad Voesten
Drs. E. Smeets
Marian Verstappen (secr.)

E-mail:
koorgeleide@home.nl.

Postadres:
Postbus 470, 6040 AL Roermond

PRELUDE

Het mooie van kerkmuziek is het tijdloze! Moeiteloos kunnen we ons in gedachten door de klanken laten meevoeren naar een ver verleden. Een andere wereld waarin ridders te paard, kastelen en kloosters figureren. Of een tijd waarin het kerkvolk gezamenlijk bouwde aan onvoorstelbare kerken die tot in de hemel leken te reiken.

Soms horen we klanken uit een verleden waarin de Christenen vervolgd werden omwille van hun geloof. En soms horen we klanken die onbegrijpelijk lijken te zijn door hun complexe bouwwijze en klankidoom. We horen prachtig hemels gezang, of soms intens muzikaal bedoeld geschreeuw.

We horen blaasinstrumenten, strijkinstrumenten en trommels. Kerkmuziek is er uit alle tijden en voor iedereen. Gemaakt door mensen die op deze manier uiting willen geven aan een oer gevoel.

Ook in deze Koorgeleide willen wij u enthousiast maken en oproepen mee te doen en kerkmuziek mee te beleven. Dat kan door te zingen, spelen, luisteren en te lezen. In deze aflevering vind u diverse bijdragen van gastschrijvers. Dat houdt ons periodiek afwisselend en fris. Ook een artikel over een heuse kerk muzikale rel geeft misschien weer een heldere kijk op de soms troebele wereld waarin wij musiceren. Wij wensen eenieder weer veel leesplezier.

De redactie

Het volgende nummer van Koorgeleide verschijnt eind juni. Kopij kunt u inleveren vóór 15 mei via **koorgeleide@home.nl** of SGV in het bisdom Roermond, t.a.v. Koorgeleide, postbus 470, 6040 AL Roermond.

Een actueel adressenbestand is zowel voor u als voor ons van groot belang. Mocht de adressering van het koorsecretariaat niet (meer) juist zijn, gelieve dit dan z.s.m. te melden aan mevrouw T. Simons-Veerkamp, haar e-mailadres:

treesveerkamp@home.nl

En anders per post: SGV in het bisdom Roermond, t.a.v. mevrouw T. Simons-Veerkamp, postbus 470, 6040 AL Roermond.

VAN HET SECRETARIAAT

Beleidsplan 2010-2015 Studiemappen

Het verschijnen van de eerste uitgave van Koorgeleide in 2014 is een goede gelegenheid terug te kijken op het achter ons liggende jaar en, in ruimer verband, op de uitvoering van het Beleidsplan 2010-2015.

Speerpunten in het Beleidsplan 2010-2015 zijn onder meer het actief tegemoet treden van al degenen die in de parochies in het veld van de liturgie werkzaam zijn en, meer in het bijzonder, het in koorkringverband dan wel in dekenaal verband in contact treden met dirigenten en organisten teneinde hen te adviseren en te instrueren omtrent repertoirekeuze, uitvoeringspraktijk en de specifieke eisen die de liturgie aan de kerkmuziek stelt, teneinde te komen tot integratie van de liturgische muziek in de liturgie. Met deze speerpunten van beleid zijn we serieus aan de slag gegaan. In 2012 heeft de Werkgroep Liturgische Muziek, onder leiding van vicevoorzitter pastoor Ed Smeets en bestuurslid Ad Voesten de eerste twee studiemappen voor dirigenten en organisten het licht doen zien, vorig jaar gevolgd door weer twee studiemappen.

De studiemappen bevatten een gedegen liturgische inleiding en tal van suggesties voor gezangen in de liturgie. Om deze gezangen te promoten hebben we vervolgens allen die zich in de parochies met zang en liturgie bezig houden, bezocht. En met enige trots kan ik u meedelen dat in 2012 en 2013 van Noord tot Zuid meer dan **1000** dirigenten, organisten, koor- en kerkbesturen, priesters, diakens en andere belangstellenden aan de bijeenkomsten die we in de koorkringen en

dekenaten hebben georganiseerd, hebben deelgenomen. En we gaan hiermee door! Ook dit jaar zullen weer twee studiemappen verschijnen, de studiemap *Ecce lignum*, met gezangen voor Goede Vrijdag en het hoogfeest van het H. Hart van Jezus en de studiemap *Lumen Christi*, met gezangen voor de Paaswake. Voor volgend jaar staan weer twee studiemappen op het programma. Eén map zal gewijd worden aan gezangen voor de Paastijd en de andere map zal de mis als zodanig behandelen, met daarin opgenomen de vaste misgezangen.

Dit jaar en ook de komende jaren zullen we met deze studiemappen telkens weer allen die zich in de parochies met kerkmuziek en liturgie bezig houden, bezoeken.

Dag van de Kerkmuziek

Het artikel *Dag van de Kerkmuziek* in Koorgeleide van november j.l. eindigde met de woorden: "Samenvattend, een voor de aanwezigen zeer mooie en leerzame dag waar we met plezier aan terugdenken, een dag die wacht op een vervolg zodat ook zij die niet konden komen de gelegenheid krijgen om gezamenlijk kerkmuziek te beleven".

Op enkele onderdelen na, die voor verbetering vatbaar bleken – het was immers de eerste keer – kunnen we spreken van een succes. Een succes dat vraagt om een vervolg. En dat komt er. Dit jaar organiseren we weer een *Dag van de Kerkmuziek* en wel op 12 oktober in Weert in het RICK (Regionaal Instituut Cultuur- en Kunsteducatie) en in de St. Martinuskerk. Noteer die dag alvast. Zo spoedig mogelijk krijgt u meer informatie.

Mutaties

Ik wil deze rubriek eindigen met een verzoek aan de secretarissen van onze koren. Als geen ander bent u doordrongen van het belang van een goede en actuele administratie van uw koorleden. Een koor kan niet functioneren zonder een deugdelijke ledenadministratie. Dit geldt – mutatis mutandis - ook voor onze organisatie, de Sint-Gregoriusvereniging, waarbij alle kerkkoren in ons bisdom zijn aangesloten. Daarom mijn verzoek aan alle secretarissen van de kerkelijke zangkoren: Geef ons s.v.p. door wanneer u een nieuwe voorzitter, secretaris, dirigent of organist hebt. Het is niet alleen in ons belang maar ook in uw belang.

Alleen met een actueel bestand van voorzitters, secretarissen, dirigenten en organisten kunnen we u allen bereiken.

Geef de mutaties door aan de Sint-Gregoriusvereniging in het bisdom Roermond, postbus 470, 6040 AL Roermond of per e-mail sgv@bisdom-roermond.nl.

Koorgeleide

Om de contacten te verstevigen en om u nog meer service te kunnen bieden zal met ingang van dit jaar ons blad Koorgeleide vier maal per jaar verschijnen in plaats van drie maal.

Jacq Hoorens, secr.

ACTIVITEITENAGENDA

Presentatie nieuwe studiemap

Ecce lignum, met gezangen voor Goede Vrijdag en het hoogfeest van het H. Hart van Jezus en de studiemap Lumen Christi, met gezangen voor de Paaswake.

Zaterdag	5 april Dekenaat Susteren – Geleen	Ad Voesten
Zaterdag	3 mei koorkring Weert	Ad Voesten
Zaterdag	10 mei Geleen (dekenaat Schinnen)	Ed Smeets
Zaterdag	31 mei Koorkring Heythuysen	Ad Voesten
Zaterdag	14 juni dekenaat Gulpen	Ed Smeets

Heiligdomsvaart Susteren

Op 29 augustus de is officiële opening van de Heiligdomsvaart in Susteren. Op 31 augustus is er van 11.00 tot 12.00 uur een pontificale hoogmis die op de tv wordt uitgezonden.

De heiligdomsvaart vindt één keer in de zeven jaar plaats. www.heiligdomsvaart.nl

Dag voor de kerkmuziek

Op 12 oktober is er weer een Dag voor de Kerkmuziek, de locatie is Weert, in het RICK (Regionaal Instituut Cultuur- en Kunsteducatie) en in de St. Martinuskerk.

SALARIËRING 2014

Salariëring kerkmusicus met ingang van 1 januari 2014

De honorering per uur wordt vastgesteld naar bevoegdheid en naar uitoefening van de gecombineerde dan wel enkelvoudige functie conform de Diocesane Regeling Salariëring Kerkmusicus. In de genoemde uurbedragen is de voorbereidingstijd inbegrepen.

De brutohonoreringsbedragen op uurbasis zijn per 1 januari 2014 met 1,7% verhoogd (afgerond op € 0,05) en als volgt vastgesteld:

Dienstjaren	dirigent <i>óf</i> organist			dirigent <i>én</i> organist		
	Bev. III	Bev. II	Bev. I	Bev. III	Bev. II	Bev. I
1	19,95	23,05	25,85	31,00	35,90	40,75
2	20,45	23,85	26,85	31,10	36,70	41,80
3	21,00	24,60	27,85	32,60	37,55	42,80
4	21,55	25,40	28,90	33,15	38,40	43,85
5	22,05	26,20	29,95	33,70	39,20	44,90
6	22,55	26,95	31,00	34,20	40,00	45,95
7 of meer	23,05	27,70	32,00	34,70	40,85	46,95

De salariëring van de kerkmusicus, die niet valt onder de hiervoor genoemde bevoegdheids-categorieën, maar die een arbeidsovereenkomst heeft gesloten met het bestuur, luidt in 2014 als volgt:

bevoegdheid	dirigent <i>én</i> organist	dirigent <i>óf</i> organist
Groep A	€ 28,00	€ 18,75
Groep B	€ 18,75	€ 12,70

**NIET GRAPPIG:
een organist die er geen fluit van snapt**

LIMBURGSE COMPONISTEN

Elbert Franssen en Hubert Cuypers componisten van Limburgse bodem en met internationale faam.

Enige tijd geleden mocht ik van de heer Piet Bron, bestuurslid van de Nederlandse Harmonium Vereniging, de bundels ontvangen met harmonium en orgelmuziek uitgegeven met als titel "Les Maîtres Contemporains de L'Orgue" door Jos Joubert, organist van de kathedraal in Luçon.

Deze 8-delige verzameling van orgelwerken is duidelijk geïnspireerd door het motu proprio "Tra le sollecitudini" van 22 november 1903 door Paus Pius X over het onderwerp van de muziek te gebruiken tijdens de liturgie.

Het uitgeven van bundels met orgelmuziek is op zich niets bijzonders. Er zijn rond de eeuwwisseling van de negentiende naar de twintigste eeuw veel bundels verschenen ten behoeve van de amateurorganist.

Dit wil echter niet zeggen dat deze muziek gemakkelijk is. Er staan orgelwerken in van onder andere Louis Vierne (1870-1937), Ferdinand de Tombelle (1854-1928), Vincent d'Indy (1851-1931) en Albert Alain (1880-1971) vader van Jehan en Marie-Claire .

In de derde en vijfde bundel zijn orgelcomposities opgenomen van twee componisten wiens geboortegrond Limburg is n.l. Hubert Cuypers en Elbert Franssen. Voor Franse begrippen is dit heel bijzonder. Van Cuypers zijn opgenomen 2 Meditaties en een dubbelfuga op de gregoriaanse: melodie Lauda Sion. Van Franssen is eveneens opgenomen een Lauda sion Salvatorem.

In de vijfde bundel is van Elbert Franssen een paraphrase super Ite Missa Est opgenomen. De bundels zijn voorzien van een "Notices biographiques et bibliographiques"

Ook in de bundel "Kerkstemmen, Voix du Sanctuaire" een uitgave verzorgd door Alfons Moortgat (1881-1962), zijn ook nog een vijftal orgelcomposities te vinden van Elbert Franssen tezamen met composities van Franse en Belgische orgelcomponisten. Deze muziek komt mooi tot zijn recht op de vele Loret-orgels die voornamelijk in Noord-Brabant staan en waarvan een exemplaar in de H.H. Monulphus en Gondulphuskerk te Berg en Terblijt staat.

Bij de uitgave van de bundels van Joubert in 1911 ging het toen nog om hedendaagse componisten.

Cuypers en Franssen zijn muzikaal gevormd in de kerkelijke beweging die Caecilianisme genoemd wordt.

Het "Caecilianisme" was een stroming die in Italië is ontstaan. In 1847 gaf paus Pius IX een door Palestrina te Rome gestichte muziekvereniging de status van een academie. Deze academie richtte zich speciaal op de interpretatie van de koorwerken van Palestrina en tijdgenoten, die door de R.K. Kerk als een der hoogtepunten van zuivere kerkmuziek werden beschouwd.

In de Duitsprekende landen kwam deze beweging tot grote bloei.

Elbert Franssen

De Regenburger domkapelmeester Dr. F. X. Haberl (1840-1910) richtte een speciale school voor kerkmusici op (1874) en zou in geheel Europa beroemd worden. Zijn leerling Dr. Franz Nekes (1844-1914) heeft als docent verbonden aan het Gregoriushaus te Aken zeer grote invloed uitgeoefend op een hele generatie Limburgse musici en componisten zoals Hubert Cuypers, Elbert Franssen, Benoit Franssen uit Maastricht, Pierre Zeijen uit Kerkrade. In Nederland oriënteerde de beweging zich op de polyfonie van de Nederlandse scholen in de vijftiende en zestiende eeuw. De eerste aanhanger van het "Caecilianisme" in Limburg was Nicolaas Adriaan Janssen (1808-1898). Hij was bevriend met de orgelbouwer François Bernard Loret (1808-1877) in Mechelen (België). In de negentiende eeuw heeft het Belgische geslacht Loret een belangrijke rol gespeeld in de orgelbouw van België en Noord-Brabant. In muzikaal opzicht zorgde de fijnzinnige opbouw van de dispositie voor een aangename en ingetogen klankleur. De Loret-orgels zijn bedoeld voor de katholieke eredienst volgens de richtlijnen van het concilie van Trente (1545 – 1563). "Men mag onder de Godsdienst geen andere muziekstukken

uitvoeren als: Andanten, Adagios, zachte Modulaties, en verder al wat eenvoudig is en overeenstemt met de zoete aendoeningen van den Godsdienst". Vandaar dat de orgelmuziek van Franssen goed tot zijn recht komt op de meestal kleinere Loret-orgels.

Hubert Cuypers werd geboren op 26 december 1873 te Baexem en overleed op 22 februari 1960 te Amsterdam. Als jongen kreeg hij les van zijn vader, die organist en koördirigent was te Baexem. Van 1887 tot 1891 studeerde Cuypers aan het Gregoriushaus te Aken bij Dr. Franz Nekes. Daar werd hij doorkneed in de technieken van het "Caecilianisme" en hiervan is hij nooit meer helemaal losgekomen. In 1891 kort na zijn afstuderen werd hij benoemd tot organist en koördirigent aan de Onze Lieve Vrouwekerk te Amsterdam; dit werd het begin van een lange carrière als kerkmusicus in de hoofdstad, in Leiden en Den Haag. De muziek van Hubert Cuypers is voor een groot deel geschreven voor de katholieke eredienst, maar componeerde toch ook andere genre-muziek zoals de beiden declamatoria "Terwe" en Das klagende Lied. "Die Wallfahrt nach Kevlar" uit 1912 behoort zeker tot het beste wat in Nederland in dit genre geschreven is. Elbert Franssen werd geboren 14 juli 1873 te Well en overleed op 28 mei 1950 te Roermond. Elbert kreeg zijn eerste lessen van zijn vader, die dirigent was van het kerkkoor in Well en van de organist Hoeken uit het nabijgelegen Swolgen. Vervolgens nam hij privélessen in theorie en compositie bij frater Gregorius van Dijk (1824-1892) te Boxmeer. Op 1 augustus 1904 werd Elbert Franssen dirigent van het kathedrale koor in Roermond en vanaf 1925 ook aan de Munsterkerk. In de functies is

hij actief geweest tot het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog. Na de bevrijding in 1944 keert Elbert Franssen niet meer bij de koren terug. Door de evacuatie naar Friesland was zijn gezondheid erg achteruit gegaan. In juni 1945 keerde hij ziek en uitgeput terug naar Roermond, waar hij zijn laatste jaren op het ziekbed doorbracht. Op 28 mei 1950 overleed deze talentvolle en begaafde musicus. Van zijn composities voor de kerk verscheen veel in druk, een bewijs dat er vraag was naar zijn werk en dat het veel werd uitgevoerd. Als componist heeft Franssen in zijn beginjaren leergeld betaald aan het "Caecilianisme". Toch was Elbert Franssen wel degelijk in staat tot het schrijven van doorleefde en gevoelige muziek. De bescheiden musicus Elbert Franssen is geen meester van het kaliber van een Diepenbrock, maar met zijn muziek heeft hij beslist een belangrijke bijdrage geleverd aan Limburgs cultuur. In 1929 ontving hij de pauselijke onderscheiding "Pro Ecclesia et Pontifice".

Nog steeds zijn de vocale composities van Cuypers en Franssen populair bij de kerkzangers. Cuypers liet behalve het bekende Transeamus, een aantal Ave Maria's na en een aantal missen die nu nog steeds gezongen worden. Franssen liet behalve Missen ook nog een aantal motetten na. In de studiemap met suggesties voor gezangen voor Witte Donderdag en Sacramentsdag zijn twee motetten van Franssen opgenomen. De orgelwerken zijn veel minder bekend.

Hubert Cuypers

Zeker na het tweede Vaticaans concilie was de orgelmuziek uit de romantische en post-romantische periode "not done". Als je deze muziek als organist speelde had je geen goede smaak. Nu in de eenentwintigste eeuw is er goddank weer belangstelling voor de orgelmuziek ontstaan in de negentiende en begin twintigste eeuw.

Fons Pieters

Organist: Parochie H. Gerlachus te Houthem-St. Gerlach en H.H. Monulphus en Gondulphus Berg en Terblijt.

Bronnen:

Dr. Hans van Dijk, Panorama van drie eeuwen muziek in Limburg, pagina 61, 113 en 116.

<http://www.archiefwell.nl/foto's+wellenaren/wellse+mensen/elbert+franssen>

'KERKEN KLINKEN GOED!'

Met zijn muziek vult hij tientallen concertzalen en theaters. Nummers als 'Blaasmuziek', 'Mesjtreech' en 'Aad waere mit dich' klinken bij veel Limburgers bekend in de oren. Wie echter goed luistert, ontdekt - verstoopt in enkele liedjes - Gregoriaanse melodieën. Gé Reinders kan dan wel geen kerkmusicus genoemd worden in de strikte zin van het woord, het geloof en haar muziek heeft zeker invloed gehad op zijn leven als muzikant en op de keuze van sommige liederen. Daarom laten we in deze 'Koorgeleide' deze bekende, Limburgse muzikant graag aan het woord.

Gé Reinders (*1953 te Helden) kwam al jong in contact met de Katholieke Kerk. Als kind zong hij bij het kerkkoor van Leeuwen. Gé herinnert zich dat hij naast de zang de belangrijke taak had om de bladzijdes om te slaan 'van het grote boek'. Daar in de dorpskerk zong hij in het Latijn. De taal welke zijn vader lang geleden geleerd had. 'Pa heeft op Rolduc gezeten.' Jaren later is hij er met zijn vader nog eens op bezoek geweest. Hij wilde zien waar pa gestudeerd had, dat imposante complex bewonderen dat bij hun thuis ook wel het 'Versailles van de slimme jongens' genoemd werd. Zo vertelt Reinders trots dat ook zijn eigen vader het Latijn machtig was.

Zijn eigen ervaring met de oude kerktal stamt bij Reinders uit de tijd dat hij studeerde aan het Conservatorium te Maastricht. Bijzonder aan dit Conservatorium was dat er ook het vak 'kerkmuziek' gedoceerd werd. 'Drie jaar lang heb ik les gehad van Fons Kurris. Een echte vakman.' Met veel plezier volgde onze Limburgse zanger de lessen van Kurris. Al herinnert hij zich wel dat het vak 'kerkmuziek' toch wel apart was. De locatie waar de lessen gegeven werden, gaf deze bijzonderheid al aan.

Kerkmuziek werd niet onderwezen in het hoofdgebouw, maar in een losstaand gebouw buiten het hoofdcomplex. Dit had iets raars, volgens Reinders. Het leek net alsof zij de lessen Gregoriaans niet voor vol aanzagen, meent hij. En in de praktijk bleek ook inderdaad dat niet alle studenten over weg konden met deze oude muziek.

Hoe het ook zij: Gé Reinders kijkt dankbaar terug op de lessen van Kurris. 'Hij heeft mij de rust geleerd.' Rust die bijna haaks lijkt te staan op het muziekgenre waar Gé meestal mee werkte: de popmuziek. Toch sprak en spreekt het Gregoriaans hem aan. Het mooie aan Gregoriaans vindt hij dat je je a.h.w. mag overgeven aan oude melodieën, die al eeuwen gezongen worden. Het moeten toch 'ijzersterke melodieën' zijn, als ze al zoveel eeuwen bestaan, merkt Reinders op. 'Het zijn heel krachtige formules. Zowel inhoudelijk als qua vorm', zegt hij.

Voor het In Paradisum vindt hij prachtig. Hij betitelt het gezang als een 'wereldmelodie', omdat er alles in zit. Überhaupt is uit de Kerk veel goede muziek voortgekomen, vindt Reinders. Zo draait hij thuis bijna iedere week de Mis van Rossini.

Hij kan echt genieten van deze 'ongelofelijk Mis', die bijna als een opera klinkt.

En als stemoefening zijn de kerktoonladders ideaal en effectief om te zingen. Hij gebruikt ze wel eens, aangezien veel verschillende muzieksoorten zijn stem ten goede komen.

Het repertoire van Gé Reinders verraadt dat hij een band heeft met het Gregoriaans. 'Ik heb veel Gregoriaans in mijn liedjes', zegt hij stellig. Zo neemt hij als voorbeeld het lied Processie en vraagt mij of me niks is opgevallen aan dit lied. Als ik ontkennend antwoord, begint hij tijdens het interview een passage van het lied te zingen. En warempel: de eerste noten van het Credo (nummer III) zitten verwerkt in het lied.

Inderdaad duidelijk herkenbaar, maar toch zegt Reinders dat 'het nog nooit iemand gemerkt heeft'. En zo duiken in enkele liedjes sporadisch Gregoriaanse melodieën of verwijzingen op. En of dat nog niet genoeg is, zingt Reinders wel eens het Credo tijdens een voorstelling. 'Het publiek vindt dat fantastisch', zegt hij. Iets dat zeker ook te maken heeft met de nostalgie die er voor velen uit spreekt.

Bijzonder aan het Gregoriaans is voor Reinders dat het unisono gezongen wordt. Daar kan hij kippenvel van krijgen. Unisono zingen is een kunst, volgens hem. Zelf moest hij het pas geleden proberen met collega Gerard van Maasakkers. Als solist dan weer eens samen een lied ten gehore brengen is best lastig, vindt Reinders. Je moet immers je eigen automatismen opzij zetten en goed luisteren naar de ander. Maar als het je lukt, klinkt het prachtig.

Reinders ziet het steeds weer als een uitdaging om tijdens een optreden het publiek in de zaal mee te krijgen. Dit lukt volgens hem alleen maar, wanneer je als muzikant zelf ten diepste geraakt wordt door de muziek. 'Muzikanten zijn gevoelsmensen', zegt hij. 'Muziek moet je raken en dat moet je weer vertolken naar je publiek'. En wanneer je daarbij ook nog met meerdere mensen samen muziek kan maken, dan geeft dat een nog mooier en dieper gevoel. Dat is volgens hem de kracht van het Gregoriaans: samen unisono je binnenste raken met deze eeuwenoude melodieën.

En het kerkgebouw maakt de muziek tenslotte af. 'Kerken klinken goed', zegt Gé Reinders enthousiast. Zelf mocht hij in de kathedraal van Roermond een optreden geven met het Millenniumorkest. 'Dat was heel mooi', een bijzondere ervaring.

Gé Reinders: de Limburgse zanger met wortels in het oude Gregoriaans. Die bovendien 'blaasmuziek' het beste vindt klinken op zondagmorgen, zoals hij in het populaire lied bezingt.

Waarom? Naast de link tussen de zondagsvieringen en de muziek heeft Reinders een speciaal gevoel bij de zondag. 'Zondagmorgen is dé tijd. Iedereen heeft goede zin, iedereen is vrij'. En muziek versterkt dit gelukkige gevoel alleen maar. Want muziek is er juist om je ten diepste te raken. En het Gregoriaans, met de lessen op het Conservatorium hebben dat zeker ook bij Reinders gedaan. Hem geraakt en bezielt.

Roderick van Attekum

VERVOLGCURSUS GREGORIAANS HOUTHEM, NAJAAR 2013

Tussen 26 oktober en 14 december heb ik acht zaterdagen deelgenomen aan de vervolgcursus gregoriaans, georganiseerd door de Sint-Gregoriusvereniging in het bisdom Roermond. Mijn interesse werd gewekt door de enthousiaste verhalen van medezangers van het gregoriaans koor waarin ik zing. Hun verhalen over de cursus werden meer dan bewaarheid! De zaterdagochtenden werden geleid door vier verschillende koorleiders, die elk op vakkundige wijze kennis wisten over te brengen. Voor mij gaf een extra dimensie aan de cursus, het feit dat goed merkbaar was, dat elke leider zeer bevlogen en geraakt is door de gregoriaanse zang en in de loop der jaren een eigen stijl heeft ontwikkeld die onmiskenbaar herkenbaar is in de presentatie. Voor alle leiders gold dat er veel gezongen moest worden. De tekst gold steeds als uitgangspunt en daarom werd er ook ruim aandacht geschonken aan de uitspraak en de betekenis. Als je weet wat je zingt, zing je een stuk makkelijker en meer gedreven. Daarnaast werd af en toe aan de hand van de neumen ook verduidelijkt waarom op een bepaalde plek een versnelling of juist een verbreding gezongen moest worden. Indien gevraagd werd om nadere uitleg, werd deze in begrijpelijke taal gegeven, hetgeen beslist voor veel cursisten verhelderend heeft gewerkt. Ook stemvorming en ademtechniek kregen aandacht, wat het zingen vergemakkelijkt. Luisterend naar reacties van medecursisten kreeg ik de indruk dat zij zeer enthousiast waren over deze cursus en graag een vervolg zouden willen hebben. Ik sluit mij daar van harte bij aan en hoop dat de Sint-Gregoriusvereniging zal voortgaan met het organiseren van deze goed gestructureerde cursussen waarin de prachtige, eeuwenoude gregoriaanse gezangen met eerbied en liefde worden bejegend. Het is beslist een aanrader voor elke liefhebber van de gregoriaanse zang om aan deze cursussen deel te nemen!

Rob Boersma

VANAF DE ORGELBANK

“Goedemorgen ... gaat u maar zitten ... hoe moet het worden? Kamdikte of met de tondeuse?”

De jonge kapster in dienst van een eigentijdse bar- bier gaat een poging wagen om nog wat presen- tabsels van mijn aangezicht te maken. Na een korte stilte komt de bekende vraag: “Dagje vrij vandaag?” Nee, is mijn antwoord. Een beetje aarzelend de volgende vraag. “Moet u nog werken vandaag?” Tja, hoe leg je dat nu uit! Ik kon er even tussenuit maar ga zo dadelijk weer aan het werk. “Wat doet u dan?” Ik ben musicus! “Speelt u dan in een band of zo?” Eh ... nee, ik ben o.a. dirigent. “Oh, van zo’n orkest met blaasinstrumenten.” Nou nee ... ik ben kerkmusicus ... Een diepe stilte, waarop onze kerkgemeenschap jaloers kan zijn, valt. “Mijn oma komt ook wel eens in de kerk” zegt ze. Mijn antwoord, “dan heeft ze mij vast wel eens een keer horen spelen.” Ik leg uit wat een koordirigent is en dat er een orgel in de kerk staat waar echte muziek uit te halen is. Ze is wel eens in een kerk geweest met een begrafenis van een familielid. Toen hadden ze mooie cd’s. Of je met mijn beroep geld kunt verdienen om van te leven? Nou ... nee! Ik leg uit dat je heel veel verschillende dingen moet

doen om een inkomen bij elkaar te krijgen. Er valt weer een stilte. Ik ben blij dat het kam- dikte wordt en niet met de tondeuse. Het kapstertje komt tot de conclusie dat ik een heel apart beroep heb. Tja ... dat kun je wel zeggen. Ze vraagt zich af wat ik dan eigenlijk de hele dag doe. Want er zijn toch niet voortdurend missen in de kerk? Weer leg ik uit dat er veel voorbereidingstijd nodig is en dat een musicus daar de hele dag mee bezig is. Ook in de vakanties. En dat de weekenden en avonden vol zitten met werkzaamheden buitenshuis. Er valt een lange stilte waarin ik haar meen te horen denken: “Die is gek!! Wie doet dat nou?” Inmiddels is mijn nieuwe coupe gereed om de winterkou te trotseren. Na wat ditjes en datjes ga ik naar huis. De kapster achterlatend met normale mensen. Inmid- dels ben ik al vele malen terug geweest in de zaak en zonder dat ik er over praat weet het hele personeel wat ik voor een beroep heb. Zo af en toe is er echter nieuw personeel. En na een korte stilte komt dan weer steevast de bekende vraag: “Dagje vrij vandaag?”

Ad Voesten

Bij de afbeelding

Hermanus Knipscheer (1772 - 1833) was een Nederlands orgelbouwer en oprichter van het familiebedrijf dat drie generaties lang orgels bouwde.

Het hier afgebeelde orgel in de Noorderkerk te Amsterdam is gebouwd in 1849 door zoon Hermanus II Knipscheer. Het orgel heeft 28 registers verdeelt over twee manualen en pedaal. Het orgel is opmerkelijk genoeg rond een pilaar gebouwd.

TOELICHTING

DO-UT-DES MUZIEKBLADEN

Onder deze naam biedt de Sint-Gregoriusvereniging de kerkkoren en kerkmusici van de parochies in het bisdom Roermond nieuwe composities aan.

De naam is enerzijds muzikaal, anderzijds vormt zij een latijnse zin. Vertaald luidt deze: "ik geef opdat jij zult geven".

Getransponeerd naar onze intentie betekent dit zoveel als: wij als diocesane SVG bieden U

deze muziekbladen aan opdat U er gebruik van zult maken en dit wellicht zult honoreren met een bijdrage ter bestrijding van de onkosten. U mag de koorcomposities legaal kopiëren en vergroten.

Vriendelijk verzoek: Wilt U wel ons secretariaat hiervan met een briefkaart op de hoogte stellen!

Exodus 15: De Heer bezing ik, de overwinnaar

Een lied voor in de paaswake. Na de lezing over het uiteenwijken van de zee om de Israëlieten een veilige doortocht te verlenen naar de vrijheid.

De oorspronkelijke bijbel tekst begint met de aanhef:

"Toen zong Mozes, samen met de Israëlieten, dit lied ter ere van de Heer:"

Een tekst handelend over een van de grote gebeurtenissen in het Oude testament. Een onvoorstelbaar Goddelijke interventie en de redding van een volk.

De compositie probeert wederom met minimale muzikale middelen de tekst te laten spreken.

Dit lied is ook onderdeel van de nieuwe studie map van de SVG in het bisdom Roermond met de titel "Lumen Christi". Een map die geheel gewijd is aan de liturgie van de Paaswake.

**NIET GRAPPIG:
een dirigent die naar de pijpen
van de organist danst**

DO-UT-DES MUZIEKBLADEN

DE HEER BEZING IK, DE OVERWINNAAR

Uit Ex. 15

Ad Voesten
Ad W. Bronkhorst

VZ. Allen.

De Heer be - zing - ik, de o - ver - win - naar. De

orgel

³ VZ.

Heer be - zing - ik, de o - ver - win - naar. De Heer be - zing - ik, de

⁶ f

o - ver - win - naar, paar - den en rui - ters dreef Hij in zee, de

9

Heer is mijn kracht, — Hem dank ik mijn red-ding, de Heer is mijn God. — voor

12

Allen. VZ.

Hem is mijn lied. De Heer be - zing - ik, de o - ver - wij - naar, De

15

God van mijn va-de-ren. Hem zal ik prij - zen, een mach - ti - ge strij - der, zijn

18

naam is de Heer. Fa - ra - o's wa - gens, zijn le - gers ver-dronk-en, de

21

Allen.

Riet-zee ver - zwolg — de keur van zijn volk De Heer be - zing — ik, de

24

VZ.

o - ver - win - naar. De gol - ven zijn o - ver hen heen — ge - sla - gen,

27

zij zijn als een steen in de diep - te ge - stort. Uw hand, Heer, die mach - ti - ger

30

Allen.

is dan de men - sen, uw hand heeft de vij - and ten val - ge - bracht. de

33

Heer be - zing - ik, de o - ver win - naar. De Heer be - zing - ik, de o - ver win - naar.

'DAT MOESTEN MEER MENSEN HOREN!'

Dat riep een van de cursisten toen we ons best hadden gedaan uit te leggen wat we nu eigenlijk op Driekoningen vieren. Belangrijk om te weten. Dat kinderen vanaf 25 december elke dag de drie koningen en hun kameel een centimeter verder naar de kerststal schuiven totdat die precies op 6 januari daar aanbellen, dat is een mooi romantisch beeld. Maar als volwassen christenen en mogen we toch een wat dieper besef hebben van de impact van dit grote feest. Het gregoriaans leent er zich (ook hier) uitstekend toe om het uit te leggen. Zo zingen we van voor en van achter op deze dag de koningspsalm 72: de Heer is onze koning en eens komt de dag dat alle volkeren Hem aanbidden en alle landen van de aarde Jezus als koning verwelkomen met koninklijk goud, goddelijke wierook en met mirre als symbool van onvergankelijkheid. Zo was het vanouds bedoeld: God kiest zich een volk uit en wil door dat volk heil en vrede en zegen brengen aan de hele wereld. Die eeuwenoude droom van Jesaja wordt voor ons met Openbaring des Heren werkelijkheid: daar komen ze! Besef van dat alles moet je ook hebben wil je de gezangen van die dag ten diepste begrijpen.

Als docent kun je je daar eens laten gaan en mensen meeslepen in een heerlijk betoog. 'Dat zouden meer mensen moeten horen!' riep er een, terwijl een ander – kennelijk wat somberder van aard – klaagde 'dat en waarom ons dat allemaal eerder nooit verteld was'. Tja. Allebei hebben ze gelijk. Hoewel je natuurlijk ook niet mag of moet verwachten dat eenieder daar een neus voor heeft. En bovendien, er is en blijft het mysteriekarakter van ons heilsgedebenen en van de liturgie. Zoals je het leven en de liefde nooit helemaal in woorden kunt vatten, zo ook ons geloof en onze eredienst niet. Je kunt hoogstens je stinkende best doen

het allemaal zo te brengen en te vieren (lees: te zingen) dat mensen dat mysterie van Gods aanwezigheid op het spoor komen en dat meedragen in hun hart.

De rest van de dag heeft me die kwestie toch wel bezig gehouden. Moeten we daar iets mee als SGV? We doen al zoveel aan uitleg en bewustwording. Maar je kunt moeilijk het hele jaar gaan beschrijven: dat wordt een dusdanig dik boekwerk dat dan toch weer niemand leest. Wat doen ...?

Het antwoord kreeg ik 's avonds in het theater. Het Rotterdams Philharmonisch Orkest speelde er Mahler 6. Als er één symfonie is die bovengeschetste kwestie van begrijpen versus mysterie in zich draagt, dan deze. Naast me kwam een meneer te zitten die aan mijn kruisje zag dat ik priester was en dus meteen z'n hele verhaal begon af te steken. Mahler bracht hem bij dat alles troost en houvast en zin en moed. Zeker deze 6^e, die was hem uit het hart gegrepen. En wat had hij er zich op verheugd dat het vanavond hier over de bühne werd gebracht, en nog wel door dit toporkest. Hij had er naar toe geleefd. Maar ... al bij de vierde of vijfde maat van het eerste deel viel de meneer met al zijn verlangens in een diepe slaap. Zelfs de twee gigantische mokerslagen in het slotdeel van Mahler 6 konden hem niet van de ingeslagen weg doen terugkeren. Hij werd pas wakker bij de staande ovatie na afloop. Tja, zo zit het leven in elkaar. Volgens mij heeft de man er niets van meegekregen, laat staan dat hij dieper door gedrongen is in het mysterie dan wel de dramatiek van het leven zoals Mahler die poogt te schetsen, maar hij ging gesterkt en content naar huis. Het had hem goed gedaan, zei hij.

Ed Smeets

ONVERMOEDE VERGEZICHTEN

WAT MUZIEK VERMAG IN DE LITURGIE

Bij veel kunstuitingen (toneel, film, concerten, ...) of bij het lezen van een boek kunnen mensen zo aangesproken worden dat ze achteraf het gevoel hebben dat er bij hen iets veranderd is. Ze voelen een soort ommekeer die voortkomt uit het bewegen of ontroerd zijn. Velen drukken dit zeer eenvoudig uit: 'het was zeer mooi!'

De vraag stelt zich wat dergelijke kunstuitingen doen met een mens. Waaruit bestaat de katharsis, de loutering of ommekeer die we ervaren bij het meemaken of ondergaan van intense kunstuitingen? Bij toneel en film komt deze katharsis voort uit het gegeven dat het publiek als het ware voor een spiegel geplaatst wordt. De ervaringen en de handelingen van de personages confronteren de kijkers met het eigen leven. Men ondergaat het aangeboden verhaal op een emotionele manier en reageert erop; de toeschouwer voelt zich opgelucht of teleurgesteld, getroost of bevestigd, opgewekt of triest. Hij ondergaat op die manier een katharsis van de eigen gevoelens.

De vraag die voor de liturgie in het algemeen geldt, geldt ook voor de muziek die in de liturgie klinkt: wat bewerkt ze bij de mens die er aan deelneemt? Kunnen we stellen dat muziek in de liturgie kerkgangers zo aanspreekt dat ze erdoor veranderd worden?

Doet zij met andere woorden haar werk en opent zij voor de deelnemers vergezichten die ze niet konden vermoeden?

DE WERKING VAN MUZIEK IN DE LITURGIE

● **VERLANGEN**

Muziek is voor sommigen de uitdrukking van een diep verlangen naar zingeving. Heel wat kerkgangers zoeken een antwoord op diepere levensvragen, die soms niet eens geformuleerd zijn. In de liturgische muziek voelen ze een boodschap aan die behulpzaam is op hun zoektocht. Het gaat over vragen die het hele leven raken: wat betekent gelovig zijn, christen zijn voor mijn leven? Mensen die op zoek gaan naar het antwoord hierop zijn doorgaans mensen die zich reeds verbonden weten met godsdienst en christelijk geloof. Ze hebben geen verwachtingen die dat geloof zouden kunnen veranderen. Toch worden ze in bepaalde situaties geraakt door nieuwe impulsen, intuïties en gevoelens rond hun gelovig zijn. Dat kan door de tekst, maar ook door de melodie van een kerklied, of door de organische verbinding tussen het liturgisch ritueel en de muziek: dat wat maakt dat kerkmuziek de zin voor het sacrale kan opwekken.

● **GEMEENSCHAP**

Soms wekt muziek in de liturgie een sterk gemeenschapsgevoel op. Door het zingen ontstaat een gevoel van verbondenheid, van saamenhorigheid.

Voor veel mensen vormt het zingen in de liturgie een belangrijke reden om er aan deel te nemen. Het is voor hen belangrijk dat er een veelvoud van vormen aan bod komt, waardoor de uitdaging en de realisatie van het zingen levendig wordt gehouden: oude en nieuwe liederen, afwisseling tussen koor en gemeenschap, canons, acclamaties, ... De overtreffende trap van dat gemeenschapsgevoel wordt bereikt wanneer men ervaart dat men uitstijgt boven de eigen grenzen. Sommigen spreken van hemelse muziek, die hen in contact brengt met het goddelijke.

Het is belangrijk de werking te begrijpen van klank in relatie tot ritueel en religie. Hoewel het zingen zelf hier de basis vormt van de ervaring van het goddelijke, verschuift het naar de achtergrond. Belangrijker is het zich opgenomen weten in de klank. Deze ervaring heeft met lichamelijkheid te maken: het ganse lichaam voelt zich aangesproken en komt in beweging. Men voelt een grote eenheid met de andere aanwezigen die beschreven kan worden als een loskomen van het eigen lichaam om tot een gezamenlijk klanklichaam te komen. Deze ervaring kan leiden tot een contact met het transcendente: op een bepaald moment heeft men het gevoel dat men zijn eigen wil loslaat om die in handen te leggen van een hogere instantie.

We kunnen ook iets leren over de rol van het lichaam, zoals monniken en monialen het verwoorden in hun beleving. Zij spreken over 'het bewust aanvoelen van elkaars ademhaling bij het 'over-en-weer'zingen van de psalmen'.

Zo schrijft de trappist Bruno Wilderbeek hierover: 'Het gemeenschappelijk karakter van het reciteren van de psalmverzen, in twee alternerende groepen, roept een meditatieve sfeer op. Meer dan uiting is dit zingen 'inning'. Deze 'verinniging' in het over-en-weer vraagt om grote aandacht en om het voeling houden met elkaar. Het samen in- en uitademen, zingend op de cadans van de schriftverzen, is bij uitstek gemeenschapsvormend.'

● RUST

Liturgische muziek kan zorgen voor een gevoel van vrede, van rust, wanneer ze bevrijdend werkt voor het hectische leven van elke dag. Men neemt afstand van de drukte en gaat op zoek naar zichzelf. Taizé-gezangen, met hun veelvuldige herhalingen, kunnen dit bewerken. Maar ook de tijdloosheid die het gregoriaans suggereert, of de versmelting van afzonderlijke melodieën die eigen is aan de polyfonie kunnen dit gevoel opwekken.

● TROOST

Muziek kan eveneens troost schenken bij verdriet en rouw. Bij afscheidsvieringen vervult de muziek voor veel mensen een helende rol bij het verlies van een geliefde persoon. Daarom kiezen veel mensen voor het gregoriaanse repertoire bij een uitvaart. Vermoedelijk is het in de eerste plaats de melodie, eerder dan de tekst zelf die de gregoriaanse introitus tot een werk maakt dat een gevoel van troost en rust oproept. De muziek begint zeer ingetogen en cirkelt rond drie noten die naast elkaar liggen. Enkel op 'eis' en op 'luceat' krijgen we eventjes een uitbreiding naar vijf noten.

De soberheid en de herhaling van motieven heeft een troostend aspect en zorgt voor rust bij de deelnemers aan de dienst.

● DANKBAARHEID

Soms wekt muziek in de liturgie een intense religieuze vreugde op. Kerkliederen kunnen een diep gevoel van vreugde opwekken omwille van het ontdekken van de aanwezigheid van God, of uit dankbaarheid voor het van God ontvangen leven.

Tot slot

Mits een goede uitvoering kan liturgische muziek bij veel mensen zo diep en intens doordringen dat ze een innerlijke ommekeer bewerkstelligt.

Liturgische muziek moet angsten, zorgen en verdriet van de deelnemers zo aanpakken en bewerken dat er ruimte komt voor vreugde, levensmoed en hoop. Op die manier beleven de zangers een spirituele gemeenschap en kunnen ze hun geloof in muziek uitdrukken.

Ignace Thevelein – Brugge

Hier overgenomen uit Zacheus – Thuiskomen in de liturgie jrg.27, nr.1

POST-LUDIUM

Uw muziekpartij thuis oefenen achter de computer

Al vanaf mijn twaalfde jaar zing ik zowel in kerkkoren als in profane koren en heb in de loop der jaren hierin diverse bestuursfuncties bekleed.

Als computerhobbyist heb ik ontdekt dat er tegenwoordig gratis software beschikbaar is voor muzieknotatieprogramma's zoals Finale Notepad en MuseScore.

Op zeker moment ben ik de muziekstukken die we in ons koor zingen gaan digitaliseren met het gratis programma MuseScore zodat de koorleden zelf thuis op de computer kunnen oefenen. Aan de leden die dit wensten heb ik een workshop gegeven hoe om te gaan met het computerprogramma.

Op dit moment staan alle muziekstukken van ons koor op de site van ons koor en kunnen onze koorleden via een wachtwoord in een afgeschermd omgeving alle gezangen thuis oefenen. Het programma kan zo ingesteld worden dat iedereen zijn/haar eigen stem (SATB) kan beluisteren en tegelijkertijd het notenbeeld met de tekst ziet. Ook kan men alle stemmen samen of combinaties van stemmen beluisteren. Kortom, een prachtige aanvulling op de reguliere wekelijkse repetities. Al ca. 40% van onze koorleden maakt van deze geweldige digitale oefenmogelijkheid gebruik!

Als u meer inlichtingen wenst over dit project kunt u gerust contact met me opnemen via janvdaal@hotmail.com.

NIEUWS UIT DE KOORCRING LANDGRAAF

Amazing...

Altijd al 'ns willen 'mee-zingen'? Welkom in Landgraaf!

In Limburg zijn plusminus 13.000 mensen actief in ongeveer 500 kerkkoren. Dat kunnen kerkkoren zijn met een lange staat van dienst, ofwel nieuwe loten ontsproten aan de oude tronk van de kerkmuziek. Dat kunnen koren zijn die zich aan grote meerstemmige werken begeven, ofwel kleine koren die eenvoudig tweestemmig werk ten gehore brengen. Het kan gaan om repertoire uit een lange traditie, het kan ook gaan om gospel- of jongerenkoren met een eigen sound. Ook de Landgraafse parochies zijn gezegend met een zeer rijke traditie die evenwel nog steeds springlevend blijkt te zijn. Wekelijks wordt er in alle parochies gerepeteerd door koren die zich door hun zang verdienstelijk maken binnen het kader van de eredienst en voor de medemens. De trouwe inzet van al die koren wordt hoog gewaardeerd! Het gaat hier om toegewijde amateurs, die er niet alleen een mooie hobby op nahouden, maar zich ook langs deze weg willen inzetten voor de gemeenschap. We hebben koren in allerlei soorten en maten. Met andere woorden: voor ieder die wil zingen is er altijd wel ergens een koor 'op maat', zowel qua repertoire als qua frequentie van zingen. Om eenieder die geïnteresseerd is ruimschoots de kans te geven zich breed te oriënteren en de verschillende kerkkoren te ontdekken, bestaat er zes weken lang de mogelijkheid om elke week op een andere plek te gaan proeven van onze rijke koortraditie. Mensen zijn welkom! Deelname aan één of alle avonden schept geen enkele verplichting. Wie zich uiteindelijk geroepen voelt zich aan te sluiten bij een koor naar keuze – of voor een periode naar keuze – is van harte daartoe uitgenodigd! In ieder geval zal men op alle repetities hartelijk ontvangen worden. Aan de dirigenten is gevraagd een zo aantrekkelijk mogelijk repetitieprogramma samen te stellen voor de aangegeven avonden. De koffie staat klaar! Alle data en adresgegevens staat in de flyer die o.a. te vinden is op de parochiesite www.rk-ubachoverworms.nl.

Overigens hebben de meeste kerkkoren in Landgraaf onlangs deelgenomen aan een CD opname. Het initiatief ging uit van de Koorkring Landgraaf, i.s.m. de Gemeente Landgraaf en VNK Limburg. Via dezelfde site, onder de afbeelding van een van de kooropnames, komt men op de site van de VNK, meer specifiek <http://koorcd-sez.blogspot.nl>.

*Namens de Koorkring Landgraaf,
Ed Smeets*

'DUWEN EN TREKKEN'

Hels kabaal in Stille Nacht...

Ineens stond de zaak op stelten. Het lekte uit dat 'Stille Nacht' en 'De herdertjes lagen bij nachte' op een zwarte lijst terecht gekomen waren en niet meer gezongen mochten worden van de bisschoppen. Dat schoot velen, waaronder ook onze eigen bisschop, in het verkeerde keelgat. Die laatste dreigde ermee het dit jaar zelf uit volle borst in de kerstnacht te gaan meezingen. Maar hebt u onze bisschop al eens horen zingen? Hij heeft zeer vele andere kwaliteiten. Dus, hoe dan ook: hels kabaal in de Stille Nacht. En 'rustig in het veld liggen', daar konden de herders dit jaar ook wel naar 'fluiten op hun fluit'. Gelukkig wist ook menigeen met de nodige humor de gemoederen weer wat te bedaren. Maar hoe zit het nu eigenlijk allemaal?

Geen flauw idee. Voorop gesteld a) dat bijna niemand dat precies weet en b) dat er her en der toch wel wat alarmbellen mogen gaan rinkelen. Want er is een lijst. En die lijst geeft aan welke van de gezangen het dichtst bij de liturgie staan. En dat laatste is op zich lovenswaardig. En ook goed dat er zorgvuldig naar de muziek gekeken wordt: het is immers niet 'zingen in de kerk' of 'bij de Mis' maar een integraal onderdeel van de liturgie. En er speelt zich ondertussen inderdaad ook heel flauwekul af her en der in deze, laten we eerlijk zijn. Wanneer is kerkmuziek inderdaad liturgische zang? Wanneer het gezongene het gevierde begeleidt dan wel bemediteert. Waarbij 'het gevierde' niet een dekmantel kan zijn van allerhande vage religieuze gevoelens en uitingen, maar heel concreet de verkondiging van het evangelie en de viering van de sacramenten van de kerk. Het gezongene moet verkondigend zijn, begeleidend en biddend, zij het dat hier nog veel ruimte is voor preciezen dan wel rekkelijken met betrekking tot de concrete invulling. Dat kan in de huidige parochiepraktijk soms ook niet anders. Maar 'Dromen van een witte kerst' – bijvoorbeeld - moet je op andere momenten doen, niet tijdens de Communie waarin de levende Heer zichzelf aan jou schenkt. En zo zijn er ook wel wat vragen te stellen bij de nodige liederen die we weliswaar zingen, maar waarvan je je soms ook afvraagt waar het over gaat. Of dat je hoopt dat ze er hierboven wél wat mee kunnen. Een buitenlandse priesterstudent, met wie we op het seminarie de gangbare liederen oefenen zoals we die in het Limburgse zingen, vroeg laatst bij een lied – zelfs uit *Laus Deo*, dus die is bij deze ook niet meer volmaakt! – 'wat dat alles dan wel met God van doen zou hebben!?' Tja, het houdt ons wel een spiegel voor ...

Het punt is duidelijk. Denk ik, hoop ik. Een vraag die je dan meteen erbij gesteld krijgt, is of dit soort van kwesties het meest urgente grote probleem vormt waarvoor een parochie zich doorgaans gesteld ziet. De vraag stellen is het antwoord al meteen mee geven! Veel, heel veel mensen hebben zich ook daarom ronduit geërgerd aan deze kwestie.

Enfin. Dat er goed gekeken wordt naar de eredienst is alleen maar toe te juichen. Dat er middels lijsten aandacht gevraagd wordt voor bepaalde liederen die anders misschien niet gehoord worden, is ook nog mooi. Want er is zoveel moois, ook onder puur liturgisch materiaal! Dat sommige liederen en auteurs daarbij een beetje van het voetstuk vallen waar ze ooit op getild zijn en sindsdien zijn blijven staan – soms lijkt het wel of in het Nederlands een dienst niet meer kan zonder dat een bepaalde auteur gezongen wordt! – ook dat is van deze tijd. Als je in elke preek dhr. Schillebeeckx meent te moeten verkondigen en in elke Mis per se dhr. Oosterhuis moet zingen omdat we ons er anders niet meer in thuis zouden voelen of het niet meer zouden herkennen als zijnde ons geloof, dan zijn we misschien toch wel wat blijven hangen in een bepaalde tijd, denk ik ... En wie wil er nou ouderwets zijn?

Maar een lijst heeft ook een keerzijde. Ligt er een beetje aan hoe je zo'n lijst gaat hanteren. Het kan een voorkeurslijst zijn, maar voor je het weet, word je met lijsten om je oren gesmeten als je iets zingt wat niet de voorkeur zou hebben. En dan wordt het spannend. Hoe dan ook: er wordt gewerkt – in opdracht van de bisschoppen, toch? - aan een lijst met 'goedgekeurde gezangen'. Wat met de rest? Niet goedgekeurd? Afgekeurd? En wat betekent dat vervolgens dan weer? Verboden? Boetes? Moeten we dan naast Buma-Stemra ook een inval van de kerkpolitie gaan vrezen op het oksaal? Monty Python's Flying Circus had daar ook al eens ooit een sketch over en die komen in 2014 ook weer opnieuw bij elkaar! En welke criteria hanteer je bij het samenstellen van de lijst? En wie stelt de lijst samen? Of stuur je aan op inlegboekjes achter in de goedgekeurde bundels met alle liederen 'Niet goedgekeurd, toch en graag gezongen'?

Zou je trouwens op een verloren zomeravond best een keer kunnen doen: het hele repertoire indelen in subcategorieën: 'Goedgekeurd', 'Goedgekeurd, niet gezongen', 'Goedgekeurd, niet te zingen', 'Niet goedgekeurd, wel gezongen', 'Niet goedgekeurd, graag gezongen'. Enfin, iets voor de zomervakantie met een stevig Belgisch bier erbij ... Dat bier en het land van herkomst helpen zaken in juiste proporties te zien!

Veel parochianen en met name mensen op kerkmuziekcursussen hebben flink geklaagd: net nu het weer wat beter gaat met de kerk, zeker met de nieuwe paus, komt er een bericht naar buiten dat de kerk ondertussen binnenskamers anno 2013 aan een 'zwarte lijst' werkt. Dat argument laat zich niet gemakkelijk weerleggen. Want hoe de bisschoppen ook geredeneerd hebben dat zoiets allemaal niet de bedoeling is, blijft wel staan dat er ondertussen verder getimmerd wordt aan een lijst ... en die zal toch niet bedoeld zijn om roemloos in een la te verdwijnen.

Dus enerzijds mogen we de zaak relativeren, maar zeker met hart voor de kerkmuziek is het toch aangebracht deze kwestie voorlopig eens op de voet te volgen! Met name omdat eigenlijk bijna niemand weet wie er nu precies namens wie aan welke lijst met welke status werkt ...

Trouwens, nog effe: in het gregoriaans zingen we de introïtus ‘Dum medium silentium’: ‘Terwijl een diepte stilte de wereld omsloot en de nacht half verstreken was, kwam uw woord, Heer, uit de hemel en daalde van zijn koningstroom af’. Is dat niet precies ‘Stille Nacht’...? Ook op de lijst ...?

Ed Smeets

KOORZAKEN

ONVERWACHTE SURPRISE

Donderdagavond 5 december. Vanwege pakjesavond is mijn kamerkoor tijdens de repetitie danig uitgedund. Diverse oma's hebben deze avond andere verplichtingen. Toevallig allemaal alten. De rest is er wel. Zelf alt zijnde, vang ik de ontbrekende stem zoveel mogelijk op en gooien we ons helemaal in de kerstsfeer. Van "Once in royal David's City" tot "L'adieu des bergers" uit het kerstoratorium van Hector Berlioz. Voor zo'n kleine bezetting is dit laatste werk voorwaar geen "kattenpis", maar we laten ons niet uit het veld slaan.

Als de laatste noten van dit romantische werk hebben geklonken wordt er buiten op het raam geklopt. Verbaasd kijken we elkaar aan. Zwarte Piet?! Of een studentengeintje? Eén van de zangers loopt naar de deur en komt terug met een jonge jongen die voorzichtig vraagt of hij mag komen luisteren. Hij had al 10 minuten op de stoep gestaan voordat hij de moed had verzameld om op het raam te kloppen.

Hoopvol vraag ik of hij koorervaring heeft. Nee, alleen als kind had hij in een kinderkoor gezongen in Nijmegen. Toch krijg ik hem zover dat hij in een ander stukje ("O little town of Bethlehem") de baspartij mee probeert te zingen. Hij krijgt er steeds meer plezier in, en als we willen stoppen omdat de repetitie afgelopen is, smeekt hij om meer. En hij krijgt nog een toegift. Zijn naam is Paul, en hij werkt in een gerenommeerd restaurant in de buurt. Maar als hij vrij is, mag hij weer komen luisteren. Wie weet, vindt hij zijn weg in een koor. Hij heeft het zangvirus te pakken. "Pakjesavond" was voor mij meer dan geslaagd!

Moraal: pas je muziek niet meteen aan aan de smaak van de jongere, maar zorg dat je vol overgave die muziek zingt waar je zelf achter staat. Emotie en expressie zijn van alle leeftijden. En daar zijn jongeren blijkbaar nog gevoeliger voor dan de muziek zelf.

En "last but not least": laten we met zijn allen proberen om jonge kinderen dit plezier van het zingen weer te laten ontdekken. Begin met je (klein-)kinderen. "Zoals de ouden zongen ..."

Annie Jansen

Maastricht, 19 december 2013

KIND-KOOR-KERK

Studie/ontmoetingsdag

Op zaterdag 22 maart organiseert de werkgroep kind-koor-kerk een studie/ontmoetingsdag in Roermond. Deze activiteit is bedoeld voor kinderkoördinatoren en belangstellenden en heeft als thema; wat zingen we in het voorjaar?

VNK Jaarprogramma -Meer koorkracht voor iedereen-

In Limburg zijn zo'n 1100 amateurkoren actief. De stichting Verenigde Nederlandse Korenorganisaties, afdeling Limburg (VNK-Limburg) treedt binnen de provincie op als belangenbehartiger van al deze koren. Ook voor de kerkkoren!

Mede door de Motie van Limburgse Volkscultuur is er extra geld beschikbaar om een impuls te geven aan de ontwikkeling en stimulering van koorzang in Limburg. VNK Limburg is trots op wat zij kan aanbieden aan zingend Limburg! In het Jaarprogramma 2014 staan allerlei activiteiten waar ook de kerkkoren veel profijt van kunnen hebben. Denk aan koorscholing, of uw koor op cd voor maar €50,- Verder mogelijk subsidie voor nieuwe koorkleding of instrumenten. Laat deze kans niet voorbij gaan maar profiteer met uw koor van deze kansen! Voor alle informatie kunt u ook terecht op www.vnk-limburg.nl

Joke Halmans

(bestuurslid VNK Limburg namens SGV Roermond)

**Stichting Verenigde Nederlandse
Korenorganisaties Limburg**

**HUIS VOOR
DE KUNSTEN
LIMBURG**

Kapellerlaan 36
6041 JC Roermond
Tel.: 0475 - 399 268

VAN HET GEMENGD KERKELIJK ZANGKOOR ST. REMIGIUS TE SCHIMMERT:

**Gratis te verkrijgen (wegens overcomplete):
Ruim 50 ex. van de "Missa Secunda;
4-vocum inæqualium (SATB)
van Hans Leo Hassler"**

Contact via: M.T.M. Prevoo, archivaris: mtm.prevoo@kpnmail.nl

VERSLAG UIT DE KOORKRINGEN

KIA Koorkring Echt

Op vrijdag 8 november 2013 organiseerde de Koorkring Echt haar jaarlijkse koreninstructieavond in de parochiekerk van H. Stephanus te Stevensweert. Er was gekozen voor het thema: Vrede en Gerechtigheid. Negen koren namen aan deze avond deel. Speciale gast was het Kinderkoor Parochie Pey. De avond werd geopend door de voorzitter van de koorkring pastoor L. Creemers uit Maasbracht. In zijn openingswoord onderstreepte hij de zeer voorname rol van de koren in de liturgie.

Na de inleiding was het woord aan de deelnemende koren. Het spits werd afgebeten door het kinderkoor onder leiding van mevrouw Inge Jöerissen met vier mooie gezangen. Ad Voesten sprak lovende woorden en stelde de kinderen van het koor aansluitend enkele vragen. Daaruit bleek duidelijk het plezier van samen zingen. Daarna was het muzikale woord aan de andere koren.

Deze brachten elk drie werken ten gehore, zo mogelijk verdeeld in Nederlands lied, gregoriaans en meerstemmig. De bezetting van de koren liep uiteen van 5 tot 45 personen. Bijzonder was het te constateren, dat de bezettingsgraad op zich in het geheel geen graadmeter was waar het de kwaliteit van de zang betrof. Naast de bijdrage van elk afzonderlijk koor, waren er drie momenten van samenzang in het programma opgenomen. Het is ieder jaar weer een genot te ervaren wat een sfeer een volle zingende kerk brengt. De heer Voesten ging als adviseur in op de avond. Het viel hem op hoe enthousiast de zangers en zangeressen waren in hun zingen. Dat plezier in zingen zou echter nog meer door de gelaatsuitdrukking uitgestraald mogen worden. In het slotwoord dankte voorzitter pastoor Creemers ieder koor voor de deelname en ook voor de beoefening van de kerkzang.

Jan van Erdewijk

Een geslaagde workshop en een mooie Adventsviering

Op 30 november 2013 organiseerde de dekenale koorkring Venlo een workshop als voorbereiding voor een Adventsviering op diezelfde dag in de dekenale St. Martinuskerk. Een 50-tal dames en heren van verschillende koren uit het dekenaat hadden zich aangemeld. Voor het muziekrepertoire was gekozen voor Nederlandstalige muziek met een gregoriaans karakter zoals die o.a. gepraktiseerd wordt in de abdij van Maria Toevlucht te Zundert, aangevuld met enkele liederen uit de eerste studiemap Advent en Kerstmis, uitgegeven door de Gregoriusvereniging in ons bisdom.

De workshop werd gehouden in het gemeentecentrum van de Protestantse Gemeente Venlo. Voorzitter Piet Kessels heette de enthousiaste groep kerkkoorzangers welkom en stelde de dirigenten Marianne Maessen-Scherjon en Ben Benders voor. Zelf mocht ik beknopt iets zeggen over de gezangen uit Zundert die voor de Advent vooral uitgaan van de O-antifonen, die in de laatste week van de Advent een grote rol spelen in het koorgebed. Twee van de 7 antifonen werden die dag gebruikt t.w. O Wijsheid en O Adonai. Bij de eerste antifoon hoort het prachtige lied van Thera de Mares Oyens "De wijsheid van vóór alle tijden". Aan dit lied werden ook

inzing- en stemoefeningen gekoppeld; ook besteedde Ben Benders veel aandacht aan de klankvorming, vooral bij deze Nederlandstalige teksten.

Het middaggedeelte werd geleid door Marianne Maessen. Nu kregen ook drie meerstemmige liederen uit de eigen map ruime aandacht.

Het laatste half uur werd besteed aan het zingen van enkele kantieken van Zundert, waarbij men een goede cantor nodig heeft: Leo Heunen, solist bij het St. Franciscuskoor. Nadat de klokken van de St. Martinuskerk feestelijk de Advent hadden ingeluid begon de viering met deken Spee en diaken Arjan Langen als voorgangers. De adventskrans werd gezegend en de eerste kaars ontstoken. Er werden 8 gezangen uitgevoerd onderbroken door enkele lezingen, gebeden en een korte inspirerende preek van deken Spee. Het was fijn, dat het bestuur van de SGV in ons bisdom haar belangstelling toonde in de persoon van dhr. L. Stultiëns, die na afloop zijn waardering uitsprak voor de mooie viering.

Nu al kunnen we melden, dat ook dit jaar bij het begin van de Advent een dergelijke activiteit zal plaats vinden, waarbij we dan alle 7 O-antifonen willen betrekken. Noteer de datum vast in uw agenda: 29 november 2014.

Jan Quaadvlieg, bestuurslid koorkring.

CANTORCURSUS

De Heer zal ik prijzen iedere dag, zijn lof ligt mij steeds op de lippen.

ps. 34

Bij toeval las ik in een info van het Bisdom dat er een cantorcursus gehouden zou worden bij mij in de buurt, zeven bijeenkomsten van drie uur. De lessen begonnen steeds met drie kwartier adem- en zangoefeningen, gegeven door docente Ine: uitademen ... helemaal leeg ... en de flanken vullen zich vanzelf met lucht zodat het zingen vanuit de diepte komt. Ine leerde ons tonen zingen in beelden: hoge tonen zitten niet boven, zing de medeklinkers om je verstaanbaar te maken, breng verwondering, verbazing op je gezicht ... Alles op een leuke en ontspannende manier.

Daarna ging docent, pastoor Smeets, verder met uitleg geven over de geschiedenis van God met zijn volk en de opbouw van de Liturgie. We hadden een dik pak stencils over de Liturgische zang die we deze weken zouden doornemen en verder de zangbundels *Laus Deo* en *Gezangen voor Liturgie*. Meteen al moest ieder om de beurt een solo zingen om te laten horen wat we in huis hadden. Spannend!

Na vier bijeenkomsten oefenden we in de kerk achter de ambo. Ieder had thuis liederen voorbereid van de volgende zondag. Passende liederen zoeken en instuderen was de opdracht: openingszang, antwoordpsalm, communiezang en slotzang.

Daar stond ik dan achter de microfoon, nerveus, met psalm 121 vóór mij: "Ik sla mijn ogen op naar de bergen, zou iemand mij komen helpen?" De andere cursisten en docenten zaten in de banken te luisteren. Dat viel niet mee, vond ik. Ik had de psalm gezongen maar de woorden waren blijkbaar niet te verstaan. Medeklinkers zingen! Dictie! Articuleren! klonk het. Ik dacht bij mijzelf, dat wordt nooit wat. Naarmate de weken verstreken, kon ik de aanwijzingen beter toepassen. Het zijn veel dingen waar je tegelijk op moet letten: adem, uitspraak, intonatie, klank, gezichtsuitdrukking, mensen voor je. Maar de docenten wisten ons heel geduldig steeds weer te corrigeren en te bemoedigen. Thuis oefende ik de liederen in, voor de spiegel de expressie, en in de auto gingen alle registers los.

Ik heb ervaren dat zingen óók is: niet bang zijn, út de kramp, jezelf loslaten en je durven geven. Zo is het hele leven, maar met zingen gebeurt dat op een fijne en plezierige wijze. Niet meteen gemakkelijk, maar wel boeiend. Ter bemoediging van anderen ... zingen geeft vreugde, en leeftijd is geen probleem. Zingen is (leef)tijd(s)loos.

Dank aan de docenten maar vooral dank aan mijn Schepper en Heer die mij leven, adem en stem heeft gegeven om Gods lof te zingen.

Maria Schreitl

KOORSECRETARIS - DIRIGENT - ORGANIST

- Aan alle parochiegeestelijken wordt één exemplaar van 'Koorgeleide' toegezonden.
- Elke koorsecretaris in de parochies ontvangt eveneens één exemplaar om dit binnen het koor te laten rouleren. **Mocht de adressering van het koorsecretariaat niet (meer) juist zijn, gelieve dit dan te melden aan het diocesaan secretariaat SGV in het bisdom Roermond.**
- Een persoonlijk abonnement voor 4 nummers per jaargang is mogelijk door € 7,- per jaar over te maken op ons postbanknummer (zie onder).

LEDEN VAN DE ALGEMENE VERGADERING VAN DE SINT-GREGORIUSVERENIGING IN HET BISDOM ROERMOND

Mgr.R.H.M.Maessen, voorzitter,

Wijngaard 11, 6017 AG Thorn, tel. 0475-561410 e-mail: rhm_maessen@hetnet.nl

Drs. E. Smeets pr., vicevoorzitter

Kerkberg 7, 6374 ES Landgraaf (045-5312378)

Mr. Drs. J. Hoorens, secretaris

Beijerstraat 13, 6118 CS Nieuwstadt (046-4853969)

Drs. G. Moonen RC, penningmeester,

Bob Boumanstraat 26, 6042 EH, Roermond (0475-386772 werk)

R. van Attekum pr, Dr. Van Kleefstraat 12, 6217 JJ Maastricht (043-3432929)

J. Halmans-Gommans, Matterhornlaan 13, 5801 KH Venray (0478-583806)

Mw. A. Jansen, Hondstraat 16, 6211 HX Maastricht (043-3216892)

J. Steijvers, Aldenhoven 28, 6093 HB Heythuysen (0475-496456)

L. Stultiëns, Schaapsweg 25, 6077 CD St.Odiliëenberg (0475-533332)

C. Tonnaer, Broekstraat 20, 6085 HG Horn (0475-582276)

A. Voesten, Molenstraat 7, 5975 AE Sevenum (077-3662479)

Sint-Gregoriusvereniging in het bisdom Roermond (SGV)

Postadres: Postbus 470, 6040 AL Roermond
(ook voor het aanvragen van onderscheidingen)

Bezoekadres: Swalmerstraat 100, 6041 CZ Roermond
(secretariaat en documentatiecentrum zijn op werkdagen te bezoeken, cq. telefonisch te bereiken tussen 14.00 en 17.00 uur).

Website: www.sgv-roermond.nl

Telefoon: 0475-386725 / fax: 0475-386797 / e-mail: sgv@bisdom-roermond.nl

Bankrelaties: ABN Amro NL45ABNA0229852599 en ING bank: NL62 INGB 0001028074
beide t.n.v. 'Sint-Gregoriusvereniging, postbus 470, 6040 AL Roermond'

NSGV

Bezoekadres: Koningin Wilhelminalaan 3, 3818 HN Amersfoort
Tel. 030-2331010 / e-mail info@nsgv.nl / www.nsgv.nl

